

La Fira Literària Joan Cid i Mulet: una arquitectura de 20 anys dedicada a la literatura catalana

Emigdi Subirats
escriptor

La Fira Literària Joan Cid i Mulet de Jesús, que arriba a la vintena edició, ha esdevingut molt més que un certamen de llibres. És una estructura cultural de país, una eina de recuperació de memòria col·lectiva i un espai que, any rere any, ha servit per a prestigiar les lletres ebrencs, projectar-les nacionalment i relligar-les amb la gran tradició catalana de l'exili, la resistència i la dignificació de la cultura.

No és casual que porte el nom de Joan Cid i Mulet, un intel·lectual jesuenc universal. Nascut a Jesús el 1907 i mort a Ciutat de Mèxic el 1982, Cid i Mulet va ser escriptor, periodista, polític, historiador i home d'acció cultural. La seua trajectòria resumeix algunes de les grans línies del segle XX català: republicanisme, catalanisme, guerra, exili i reconstrucció cultural. Durant el conflicte bèl·lic de 1936-1939 va participar en el Congrés Internacional d'Escriptors Antifeixistes de 1937 i va estar vinculat a la gran mobilització llibresca del moment, en plena confrontació bèl·lica, convertint el llibre en eina de combat democràtic i civilitzador. Ha passat a la història, sobretot, com a salvador de bona part del patrimoni artístic tortosí.

Aquest compromís no es va extingir amb l'exili. Instal·lat al país asteca, Joan Cid i Mulet va convertir-se en un gran animador de la vida cultural catalana a l'exili, i va tenir un paper destacat en les fires del llibre de Ciutat de Mèxic entre 1944 i 1946, impulsant la presència del pavelló de Catalunya i deixant testimoni d'aquella experiència en l'opuscle *Cataluña en la Feria del Libro*

(1944).

Precisament aquest fil entre llibre, resistència i nació és el que explica la raó bàsica de la Fira.

2007: l'origen d'un projecte amb ambició de permanència

La Fira va nàixer l'abril de 2007, coincidint amb el centenari del seu naixement, com una aposta estratègica per situar Jesús i les Terres de l'Ebre en el mapa literari català.

Aquell origen porta la petjada decisiva de la llavors regidora de Cultura, Dolors Queral, autèntic factor del projecte. Amb visió, constància i una idea clara de la cultura com a motor cívica, va saber convertir una commemoració puntual en una institució amb recorregut.

Ella va encapçalar una empresa compartida, en què vaig col·laborar braç a braç, amb la complicitat política del llavors alcalde Pere Panisello, intel·lectuals i humanes que van entendre que la Fira havia de ser molt més que un aparador editorial: havia de ser una plataforma de reconstrucció del canó literari ebrenc, de projecció dels autors vius i de restitució dels noms injustament silenciats.

Des dels primers anys, aquella intuïció va demostrar-se encertada: la Fira va esdevindre una referència a les comarques centrals dels Països Catalans.

La joia del llegat: la col·lecció de treballs de recerca de 2n de batxillerat

Si hi ha una aportació especialment valuosa i singular dins l'entramat de la Fira és la col·lecció de llibres derivada del concurs de tre-

balls de recerca de 2n de batxillerat.

La idea era brillant: vincular joventut, investigació acadèmica i patrimoni literari. El premi no es limitava al reconeixement escolar, sinó que incorporava la publicació del treball guanyador, convertint-lo en monografia i integrant-lo en una col·lecció que avui té un valor documental extraordinari.

D'aquesta línia han sorgit estudis sobre figures i revistes fonamentals com: Gerard Vergés, Zoraida Burgos, Manuel Pérez Bonfill, la revista

Mirada en perspectiva, la Fira Literària Joan Cid i Mulet és una de les grans construccions culturals nascudes des del territori a les Terres de l'Ebre durant el segle XXI

La Suda, la revista *Gèminis*, i moltes altres monografies que han contribuït a formar una biblioteca crítica de notable interès.

Aquesta col·lecció és, probablement, una de les iniciatives més intel·ligents de transferència cultural al territori: fa escola, crea nous lectors, forma investigadors i deixa sediment.

La Fira com a espai de restitució de grans figures

La Fira ha tingut també una funció essencial en la recuperació i revitalització de grans noms de la literatura i la filologia ebrencs.

Els homenatges a Gerard Vergés, Manuel Pérez Bonfill, Zoraida Burgos i Joan S. Beltran van ser mo-

ments culminants d'aquesta tasca de restitució simbòlica. La Fira no sols els va homenatjar: els va reintroduir en la consciència pública, els va tornar al centre del relat cultural del país i en va reivindicar la dimensió nacional.

La campanya per la Creu de Sant Jordi a Manuel Pérez Bonfill

Un dels episodis més significatius de la incidència cultural de la Fira va ser la impulsió de la candidatura de Manuel Pérez Bonfill a la Creu de Sant Jordi. A petició de l'escriptor Manel Ollé, des de la Fira es va articular una campanya de reconeixement públic que va contribuir decisivament a prestigiar la figura de l'escriptor i mestre tortosí, fins al punt que la Generalitat li va concedir la distinció l'any 2010. Aquell moment va ser la prova que la Fira no era només un espai de celebració, sinó també una eina efectiva de reparació cultural.

El Premi Fem Lletres i tota una xarxa de país

Dins aquest entramat, el Premi Fem Lletres ha esdevingut una peça clau. Concebut com a reconeixement als obrers de la literatura, ha distingit persones i trajectòries que han fet possible la vida literària del territori: escriptors, dinamitzadors, llibreters, investigadors, agitadors culturals.

2024: el retorn familiar des de Mèxic

Entre els moments més emotius de la trajectòria recent destaca la participació, el 2024, de la família de Joan Cid i Mulet arribada des de

Mèxic. La presència de nou familiars al poble natal de l'escriptor va ser viscuda com una autèntica meravella sentimental i històrica: un cercle que es tancava, el retorn simbòlic de l'exili a casa, la constatació que la Fira ha aconseguit unir generacions, geografies i memòries separades per la guerra i el temps. Aquell gest tenia una força extraordinària: Jesús, la vila d'origen, es retrobava amb la branca mexicana d'una de les seues grans nissagues intel·lectuals.

Una obra col·lectiva

Mirada en perspectiva, la Fira Literària Joan Cid i Mulet és una de les grans construccions culturals nascudes des del territori a les Terres de l'Ebre durant el segle XXI. Ha sabut combinar memòria, homenatge, recerca, escola, reconeixement institucional, activació editorial i projecció de futur. Sobretot ha fet una cosa encara més difícil: ha creat entramat.

La millor prova del seu èxit és que avui la Fira ja forma part, amb tota naturalitat, del patrimoni sentimental i intel·lectual del país. L'esmorzar d'escriptors, de la mà de Dillius al Forn i Òmnium, aplega bona part de la lletra ebrenc. Clar exemple de bon *savoir faire*. Que tinga llarga vida!